

Артем **АНТОНОВ**аспірант, Київський міжнародний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3876-5490>

ПРАВО ВЛАСНОСТІ ТА ВЛАСНІСТЬ ЯК ПРАВОВІ КАТЕГОРІЇ

Статтю присвячено розгляду категорій «власність» та «право власності» з використанням історичного підходу. Встановлено, що власність слід сприймати у двох сенсах: «*de jure*» (правова оболонка (форма)) і «*de facto*» (практичне застосування власності). Якщо суб'єкт має власність і він має щодо неї конкретні правомочності, то вважається, що суб'єкт виступає власником майна на основі права власності. Право власності, на відміну від власності (яка є формою), становить зміст. Право власності необхідно визначати як право суб'єкта (власника), спрямоване на задоволення його бажання стосовно володіння, користування та розпорядження певною річчю з урахуванням інтересів інших осіб, врегульоване правовими нормами.

Ключові слова: власність, відносини власності, юридична категорія власності, право власності

ВСТУП

Існування людського суспільства немислиме без величезної різноманітності суспільних відносин, які виникають між окремими індивідами, групами, класами, націями тощо у зв'язку з їх існуванням та життєдіяльністю. Особливе місце серед усіх суспільних відносин приділено відносинам, пов'язаним з майновою сферою, які у зв'язку з об'єктивними та суб'єктивними факторами знаходяться в домінуючому становищі над усіма іншими. Необхідність їх регулювання правовими засобами з урахуванням динамічності відносин власності у суспільстві, а також того значення, якого набуває власність у теоретичному та практичному плані, породжує складну юридичну проблематику.

Важливість власності в людському суспільстві пояснюється існуванням самої людини і людських потреб. Речі є основним предметом задоволення потреб. Включаючись у процес людської діяльності, у систему суспільних зв'язків, речі стають носіями цих зв'язків і крім своїх природних якостей (матеріал, форма) набувають ще й соціальних якостей, наприклад, корисність, вартість, засіб обміну. Перші форми речового присвоєння породили у суспільстві відносини власності. І лише правове регулювання відносин власності тягне за собою їх перетворення на правовідносини, на юридичне право [11, с. 14]. Незважаючи на важливість регулювання відносин власності, дослідники теоретичних та практичних проблем цих відносин не раз акцентували увагу на тому, що в науці не вироблено єдиних трактувань категорій «власність» і «право власності», які б повною мірою відображали сутність даних категорій. Така обставина лише актуалізує дослідження, присвячені власності та праву власності як правових категорій.

Загальні проблеми інституту власності, права власності та механізму його регулювання досить глибоко досліджувалися у працях Н.В. Безсмертної, А.В. Венедиктова, І.В. Венедиктової, О.М. Гуляєва, Л.І. Дембо, О.В. Дзери, І.О. Дзери, І.В. Жилінкової, В.М. Кравчука, Р.А. Майданіка, Є.О. Мічуріна, О.О. Михайленко, Ю.В. Нарикової, І.В. Спасибо-Фатєєвої та ін.

МЕТА РОБОТИ

Дослідження присвячене аналізу «статусу» власності та права власності як правових категорій.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти. У дослідженні використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Починаючи дослідження, варто наголосити, що життєдіяльність відносин власності нараховує не одну тисячу років. Їх витоки можна знайти вже у XVIII ст. до н.е., а саме у законах Хаммурапі (1792-1750 рр. до н.е.). Надалі правовідносини власності та саме право власності (як основний правовий інститут) набувають свого розвитку в науково-практичних працях юристів Стародавнього Риму. Закони XII Таблиць, Дигести Юстиніана та Інституції Гая так чи інакше закріплювали право власності. Наприклад, Закони XII таблиць вже згадують про право власності, яке тоді позначалося терміном «*dominium*», до якого додавали «*ex jure Quiritium*» – власність по праву квіритів, найдавнішого племені. Цим римляни хотіли наголосити на давності, а отже, – стійкості й недоторканності відносин власності. Спочатку цим терміном позначалися всі права на річ, уся сукупність повноти влади у домі. Проте вже з I ст. н.е. римляни відмежовують значення терміну «*dominium*». З кінця класичного періоду (III ст. н.е.) власність стали позначати терміном «*proprietas*», що застосовувався виключно для права власності як повного й абсолютного правового панування особи над річчю, найвищого серед інших речових прав. Аналогічне уявлення про право власності було закріплено у Кодифікації Юстиніана терміном «*plena in re potestas*» – повна влада над річчю [1, с. 27]. Як і в державах Античності, у нашій державі в житті сучасного суспільства питання власності та права власності все ще є одними з найважливіших. Займаючи центральне місце у цивільному праві, вони також регулюються нормами інших гілок права, зокрема й адміністративного, що свідчить про багатогранність категорій «власність». Стосовно категорій «право власності», яке безпосередньо пов'язане з ним, то воно є базисом для різних галузей наукового знання, що породжує безперервні суперечки стосовно його сутності.

Вітчизняний законодавець відвів інституту влас-

ності одне з головних місць, однак у зв'язку з об'єктивними та суб'єктивними факторами не зміг детально його регламентувати. У зв'язку з цим у правозастосовній практиці виникають різноманітні складнощі, а серед теоретиків досі точаться численні дискусії стосовно сутності категорій «власність» і «право власності», їх змісту, меж, взаємозв'язку тощо. Так, на сьогодні стосовно питання категорійності «власності» у науці сформувалося кілька підходів, які розділили наукову спільноту на кілька протилежних таборів.

Згідно з першим підходом власність – це лише юридична, правова категорія. Цей погляд відстоюють О. Рябов, В. Шкредов та ін., наполягаючи на первинності правової природи категорії власності, яка не є похідною від економічної категорії та незалежна від неї.

В основі другого підходу лежить позиція, згідно з якою власність є економіко-юридичною категорією, оскільки немає і не може бути жодних відмінностей між економічними та юридичними категоріями власності. Її прихильники – Г. Білоконь, С. Братусь, О. Корабліна, О. Лебединець та ін.

В економічній науці домінує позиція, згідно з якою власність – це суто економічна категорія. Більшість її прихильників заперечують існування власності як самостійної правової категорії. На нашу думку, протиставлення економіки та права у характеристиці такої базової для людства категорії, як «власність», є безперспективним. Аналізуючи ці категорії, слід чітко розуміти, що йдеться про одну й ту саму власність, поняття якої розкрито або з погляду економіки, або з погляду права. Причому, коли мова йде про право власності, яке з погляду парадигми юридичної науки та відповідно до законодавства України є правом на володіння, користування й розпорядження відповідним майном, то власність на це ж майно одночасно є відповідними відносинами, що характеризує їх з традиційно економічного погляду [10, с. 1065]. У цій роботі нас цікавить юридичний аспект власності, який неможливо розглянути у відриві від економічного аспекту. Ми виходимо з того, що історично, первинно змістом власності є економічні відносини, що сформувалися в той чи інший період еволюції суспільства та відносин всередині нього. Власність – це історично визначена суспільна форма присвоєння матеріальних благ, її характером визначається тип виробничих відносин [15, с. 1225]. Таку роль власності обумовлено низкою чинників. По-перше, власність є найбільш гарантованим засобом задоволення інтересів як конкретного індивіда, так і суспільства загалом у виробництві й задоволенні матеріальних та духовних потреб. По-друге, власність надає її власникам економічну владу над речами та відносинами, які виникають у зв'язку з використанням цих речей, а отже, і економічну свободу у відносинах з іншими людьми. По-третє, власність забезпечує її власникам стабільність і довготривалість задоволення споживчих потреб [13, с. 13]. Фактичні економічні відносини власності виникли на зорі людської цивілізації, і супроводжують розвиток людського суспільства донині. Економічні відносини власності опосередковуються правовою формою і трансформуються у право власності, відображаючи законодавче закріплення фактично сформованих суспільних відносин. По суті, право є регулятором цих від-

носин, у цьому полягає його покликання. Така обставина змушує нас відстоювати погляд, згідно з яким юридичний аспект (вираз) власності є додатковим до економічного аспекту, доповнюючим його.

До того ж, на наш погляд, власність є багатовимірною категорією. Вона включає політичний, економічний, соціальний, моральний, юридичний та багато інших аспектів, і обмежувати її лише економічними та юридичними рамками буде помилкою. Зазначена багатогранність власності зумовлена передусім різними методами вивчення одного й того ж суспільного явища.

У буденній свідомості сучасної людини «власність» є досить визначеним поняттям. Вона позначає річ, якою володіє певна особа, й якою інший суб'єкт може скористатися лише за наявності дозволу такої особи. Причому під власністю можуть матися на увазі не лише речі у власному розумінні цього слова, а й послуги, робочі місця, тіла та «душі». Для людини світ виявляється немовби розділеним на дві частини «Мое» – «Не мое», грань між якими може бути досить розпливчастою (внаслідок «некультурного» розвитку людини), проте вона все одно існує. Водночас під «гранню» мається на увазі можливість безоплатного (або рівнооплатного) користування речами інших. Саме тому можна стверджувати, що хоча для більшості людей слово «власність» раціонально асоціюється з поняттям «річ», але передбачається, що це водночас і можливість користування іншими речами. Можливість або неможливість користування визначається міжособистісними відносинами між людьми. Отже, навіть лише на рівні буденної свідомості «власність» передбачає не стільки річ, скільки особистісне відношення людей стосовно питання використання ресурсів. Так, для міжособистісних відносин людини власність розуміється як певний інстинкт, який автоматично застосовується до себе та інших, а також служить маркуванням світу та орієнтиром дії в навколишньому середовищі [12, с. 90-91].

Мета юридичного аспекту власності полягає в тому, що держава, закріплюючи існуючі відносини власності, зобов'язується охороняти їх, тобто право власності дає власнику владу над майном (матеріальним чи інтелектуальним), яку найчастіше ототожнюють із власністю. Зазначимо, що концепт «власність = майно» є помилковим, оскільки призводить до змішання понять самого права та об'єкта, на який воно спрямоване, оскільки майно – це, насамперед, об'єкт права власності. Так, згідно з ч. 1 ст. 13 Конституції України, земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу [9]. Водночас у багатьох нормативних актах термін «власність» досі вживається у значенні «майно». Власність слід сприймати як правову оболонку (форму), яка опосередковує економічні відносини власності з метою їхнього законодавчого регулювання та характеризується наявністю власної структури (суб'єкт, об'єкт, зміст).

Стосовно права власності, то на відміну від власності, яка є формою, воно є змістом. Тобто власність і право власності – це форма та зміст одного й того самого явища. Теоретичне злиття змісту явища, що

розглядається, з формою його вираження може призвести до неправильного його розуміння, що небезпечно з позиції об'єктивності пізнання. В юридичній науці присутня й інший погляд, який ототожнює власність та право власності. В якості аргументу наводиться римське право, що лежить в основі правової системи романо-германської правової сім'ї (до якої також належить і Україна). У римському праві власність мала нерозривний зв'язок із правом, оскільки слово «власність» вживалося як для позначення власності, так і права власності, зміст якого полягав у найповнішому пануванні особи над річчю, яке здійснюється в цивільному обігу шляхом реалізації основних правомочностей власника (право користування («*ius utendi*»), право володіння («*ius possidendi*»), право розпорядження («*ius abutendi*»), право на одержання плодів, доходів («*ius fruendi*»), право витребувати річ з рук кожного її фактичного володаря («*ius vindicandi*») тощо. Водночас власник залишався власником і за відсутності будь-якої з цих правомочностей.

Але що слід розуміти під правом власності, у чому полягає його зміст? Відповідь на це питання шукали фахівці-правознавці у галузі адміністративного й цивільного права як минулого, так і сучасності. Так, у до революційній вітчизняній літературі домінуючим був підхід, згідно з яким під правом власності розумілося юридичне панування особи над річчю, що базувалося на законному способі придбання, міцно обґрунтоване і юридично непорушне. Такий підхід підтримував професор Київського університету О.М. Гуляєв, який вважав, що право власності може бути визначено як юридичне панування особи над майном. Панування особи над майном визначається як влада над ним. Виходячи з норм чинного на той час законодавства, правознавець виділив риси, притаманні цьому праву:

- походження влади (законний спосіб набуття власності);
- характер влади (винятковість та незалежність влади від сторонньої особи, вічність та спадковість влади);
- зміст влади (володіння, користування та розпорядження) [6, с. 156].

У радянський період зазначеній проблематиці також приділялося достатньо уваги. Одним із перших, хто приділив увагу питанню власності та права власності у радянській юридичній науці, став А.В. Венедиктов. Грунтуючись на працях класиків марксизму, вчений розглядав власність як присвоєння, виділяючи два основні моменти:

1) ставлення індивіда чи колективу до засобів (умов) виробництва «як до своїх», тобто розподіл засобів виробництва – це те, що умовно можна було б назвати статикою присвоєння;

2) присвоєння індивідом чи колективом продукту виробництва, продуктів своєї власної чи чужої праці – те, що умовно можна назвати динамікою присвоєння.

Слід зазначити, що свої погляди А.В. Венедиктов пропускав через призму економічних відносин, оскільки був спеціалістом високого рівня не лише у сфері юриспруденції, а й в економіці. Вчений наголошував на тому, що саме поняття власності як присвоєння є основою для побудови юридичного поняття права власності, оскільки це відношення є базою усієї системи виробничих відносин. Що ж до права власності, то

під ним А.В. Венедиктов розумів право індивіда чи колективу використовувати засоби та продукти виробництва своєю владою та у своїх інтересах на основі наявної в даному суспільстві системи класових відносин та відповідно до неї [2, с. 34, с. 39]. Як бачимо, автор намагався навести загальне поняття права власності, яке можна було б застосувати до всіх правових систем. Згодом такий підхід додав ще одне питання до проблематики власності та права власності, а саме чи можна дати загальне визначення права власності для різних класових формацій? Відповідаючи на це питання, Д.М. Генкін виділив основні моменти, що характеризують право власності всіх громадських формацій:

1) право власності – це абсолютне суб'єктивне право. Суб'єктивне право – це встановлена об'єктивним правом міра можливої поведінки самого носія суб'єктивного права;

2) загальним для права власності є й те, що правомочності власника мають незалежний характер, а не ґрунтуються на праві будь-якої іншої особи;

3) у різні періоди історії законодавством встановлювалися обмеження права власності, абсолютно необмеженим право власності ніколи не було; однак ступінь, форми та характер обмежень права власності були різними залежно від економічного укладу суспільства, від характеру його виробничих відносин, від того класу, на охорону інтересів якого спрямовані постанови про право власності [5, с. 58].

Вчений дійшов висновку, що власність є історично визначеною формою суспільних відносин стосовно володіння та присвоєння матеріальних благ, маючи на увазі, що власність у статичному стані, як умова виробництва, як володіння матеріальними благами, що є передумовою до результатів виробництва, може бути охарактеризована як стан, але не як присвоєння. Як відносини визначав власність і Л.І. Дембо [7; 8]. Він розглядав власність як присвоєння, яке відбувається всередині та за допомогою певної суспільної форми. Інакше кажучи, власність є, насамперед, суспільним відношенням, відношенням між людьми стосовно речей, засобів виробництва. У радянський період до поняття «власність» привнесено економічний зміст, адаптуючи та зближуючи який із юридичним змістом, – представники юридичної науки змішали форму права з формою товару. У результаті власність стала інтерпретуватися як економіко-юридична категорія, оскільки відносини між людьми з приводу речей і засобів виробництва: насамперед базуються на економічному змісті; а по-друге, виражаються в конкретних правових формах існування. Виділена правова форма (оболонка) опосередковує економічним відносинам власності з метою їх регулювання і становить власність як юридичну категорію.

Стосовно сучасного підходу до права власності, то слід враховувати, що сам термін «право» має два змістовних навантаження – об'єктивне (як система норм) та суб'єктивне (як можливість певної поведінки суб'єкта). Така подвійність права дає змогу вивчати право власності в об'єктивному та суб'єктивному значенні. В об'єктивному значенні право власності є сукупністю норм права, що регулюють відносини власності та утворюють відповідний правовий інститут – інститут права власності. Стосовно суб'єктивного зна-

чення права власності, то під ним слід розуміти юридично забезпечену свободу дії, згідно з якою суб'єкт права власності (власник), висловлюючи бажання задовольнити свої власні економічні інтереси, бажає досягти певного законного результату. Виражається це в тому, що власник має право володіти, користуватися й розпоряджатися, а також вчиняти будь-які інші, незаборонені законом, дії стосовно свого майна, без заподіяння шкоди іншим суб'єктам права.

Сучасне адміністративне законодавство, на відміну від цивільного, не дає легального визначення категорії «право власності». Стосовно цивільного законодавства, то таке визначення розкривається у ч. 1 ст. 316 Цивільного кодексу (ЦК) України, згідно з якою правом власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб. Зі свого боку, зміст права власності полягає в тому, що власникові належать права володіння, користування та розпорядження своїм майном (ч. 1 ст. 317 ЦК України). Зазначені права володіння, користування, розпорядження своєю власністю називають правомочністю власника. Зазначені правомочності є базовими, первинними правомочностями, що становлять ядро права власності.

У науці досі триває дискусія з приводу розширення кола правомочностей власника за рахунок включення до нього права вимоги, права знищення, права управління тощо. Найбільш повний список правочинів, що становлять право власності, запропонував англійський юрист А. Оноре, який включає одинадцять правомочностей: 1) право володіння, тобто виняткового фізичного контролю за річчю; 2) право користування, тобто особистого користування річчю; 3) право управління, тобто вирішення, як і ким річ може бути використано; 4) право на дохід, тобто на блага, що походять від попереднього особистого користування річчю чи дозволу іншим особам користуватися нею; 5) право на «капітальну вартість» речі, що передбачає право на відчуження, споживання, промотання, зміну чи знищення речі; 6) право на безпеку, тобто імунітет від експропріації; 7) право на перехід речі у спадок або за заповітом; 8) безстроковість; 9) заборона шкідливого використання, тобто обов'язок утримуватись від використання речі шкідливим для інших способом; 10) відповідальність у вигляді стягнення, тобто можливість відібрання речі в рахунок сплати боргу; 11) залишковий характер, тобто очікування «природного» повернення переданих кому-небудь правомочностей після закінчення терміну передачі або у разі втрати нею сили з будь-якої іншої причини [17].

Список використаних джерел

1. Быков А.С. Становление и развитие института права собственности. *Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена*. 2007. Т. 8. № 27. С. 27–29.
2. Венедиктов А.В. Государственная социалистическая собственность. Ленинград, 1948. 840 с.
3. Габрелян А. Вектор розвитку України: дилема вибору. Суспільство XXI у дискурсі соціально-політичних наук, правознавства та суспільних комунікацій: *I Міжнародна спеціалізована наукова конференція (м. Хмельницький, 19.02.2021)*. URL: <https://doi.org/10.36074/mcnd-19.02.2021.lawgov.02>
4. Габрелян А.Ю. Об'єкт правопорушення передбаченого ст. 181-1 КУпАП. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. 2020. № 3 (13). С. 27–33.
5. Генкин Д.М. Право собственности в СССР. Москва, 1961. 223 с.
6. Гуляев А.М. Русское гражданское право. СПб., 1913. 638 с.
7. Дембо Л.И. Земельные правоотношения в классово-антагонистическом обществе. Ленинград, 1954. 223 с.
8. Дембо Л.И. Основные теоретические проблемы земельной собственности. *Вопросы государства и права*. 1951. С. 267–307.

Однак, як вважає Л. Беккер, не всі із зазначених правомочностей заслуговують на назву права власності. Так, одна з перших п'яти обов'язково має бути наявна у зв'язці, яка могла б скласти право власності. Але, навіть беручи до уваги дане застереження, кількість осмислених поєднань «права власності» дорівнює приблизно півтора тисячам, а якщо врахувати їхнє варіювання за суб'єктами та об'єктами права, то різноманітність видів власності, за словами Л. Беккера, є воістину «моторошною» [16, с. 21]. Ми дотримуємося позиції, що всі інші правомочності стосовно права володіння, права користування та права розпорядження є вторинними, похідними правами власника. Вторинні правомочності не мають самостійного характеру відносно первинних правомочностей, вони гарантують здійснення та сприяють реалізації права власності. Крім того, по-перше, виділення вторинних правочинів в «ядро права власності» недоцільне, оскільки їх склад залежно від виду об'єкта власності може суттєво змінюватися; по-друге, визначення категорії «право власності» через вичерпний перелік всіх можливих правомочностей власника не має сенсу, оскільки можуть з'явитися нові, не включені до наведеного вище списку.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, можна відзначити, що власність слід сприймати у двох сенсах: «de jure» і «de facto». «De jure» власність є правовою оболонкою (формою), яка опосередковує економічні відносини власності з метою їхнього законодавчого регулювання. «De facto» ж характеризує практичне застосування власності, показує, що юридичне його розуміння знаходить своє відображення на практиці. Якщо суб'єкт має власність і він має стосовно неї конкретні правомочності, то вважається, що суб'єкт виступає власником майна на основі права власності.

Право власності, на відміну від володіння (яка є формою), становить зміст. Право власності необхідно визначати як право суб'єкта (власника), спрямоване на задоволення його бажання стосовно володіння, користування та розпорядження певною річчю з урахуванням інтересів інших осіб, врегульоване правовими нормами. Власник здійснює правомочність на свій розсуд, тобто воля власника спирається безпосередньо на закон і існує незалежно від волі інших суб'єктів. Воля цих суб'єктів не лише ґрунтується на законі, а й залежить від волі власника, зумовлюється нею. У цьому виявляється характерна ознака, притаманна лише праву власності як абсолютному речовому праву.

9. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141.
10. Кравчук А.О. Государственная собственность как объект государственного управления (административно-правовой аспект). *Административное и муниципальное право*. 2013. № 11. С. 1062–1069.
11. Нарыкова Ю.В. Эволюция идеи и института права собственности в российской правовой мысли в XI–XX вв.: историко-правовое исследование: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Москва, 2008. 202 с.
12. Мартинкус П. П. Социально-философский анализ отношений собственности: дис. ... канд. философ. наук: 09.00.11. Москва, 2001. 299 с.
13. Миронов В.М., Смитюшенко С.А. Правоотношения в сфере охраны собственности в Российской Федерации: лекция. Москва, 1999. 142 с.
14. Мороз С.С., Габрелян А.Ю. Актуальные проблемы формирования института частных исполнителей в Украине. *Траектория науки*. 2016. № 7 (12). С. 11–19.
15. Советский энциклопедический словарь / науч. ред.-сост. А.М. Прохоров и др. Москва, 1983. 1600 с.
16. Becker L.S. Property rights: philosophical foundations. Cambridge, 1977. 146 p.
17. Honore A. M. Ownership. *Oxford essays in jurisprudence* / ed. A.W. Guest. Oxford, 1961. pp. 112–128.

References

1. Bykov A.S. Formation and development of the institution of property rights. *News of A.I. Gertsen Russian State Pedagogical University*. 2007. Vol. 8. No. 27. pp. 27–29. (in Russian).
2. Venediktov A.V. State socialist property. Leningrad, 1948. 840 p. (in Russian).
3. Habrelian A. Ukraine's development vector: a dilemma of choice. *Society XXI in the discourse of socio-political sciences, jurisprudence and public communications: 1 International Specialized Scientific Conference (Khmelnitskyi, February 19, 2021)*. URL: <https://doi.org/10.36074/mcnd-19.02.2021.lawgov.02> (in Ukrainian).
4. Habrelian A.Yu. The object of the offense provided for in Art. 181-1 of the Labor Code of Ukraine. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. 2020. No. 3 (13). pp. 27–33. (in Ukrainian).
5. Genkin D.M. Ownership in the USSR. Moscow, 1961. 223 p. (in Russian).
6. Gulyaev A.M. Russian civil law. Saint Petersburg, 1913. 638 p. (in Russian).
7. Dembo L.I. Land legal relations in a class-antagonistic society. Leningrad, 1954. 223 p. (in Russian).
8. Dembo L.I. The main theoretical problems of land ownership. *Issues of state and law*. 1951. pp. 267–307. (in Russian).
9. Constitution of Ukraine dated June 28, 1996. No. 254k/96-VR. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 1996. No. 30. Art. 141. (in Ukrainian).
10. Kravchuk A.O. State property as an object of state administration (administrative and legal aspect). *Administrative and municipal law*. 2013. No. 11. pp. 1062–1069. (in Russian).
11. Narykova Yu.V. The evolution of the idea and institution of property rights in Russian legal thought in the 11th–20th centuries: historical and legal research: diss. ... PhD in legal sciences: 12.00.01. Moscow, 2008. 202 p. (in Russian).
12. Martinkus P.P. Socio-philosophical analysis of property relations: PhD in philosophy: 09.00.11. Moscow, 2001. 299 p. (in Russian).
13. Mironov V.M., Smityushenko S.A. Legal relations in the field of property protection in the Russian Federation: a lecture. Moscow, 1999. 142 p. (in Russian).
14. Moroz S.S., Gabrelyan A.Yu. Actual problems of formation of the institution of private performers in Ukraine. *Trajectory of science*, 2016. No. 7 (12). Pp. 11 – 19. (in Russian).
15. Soviet Encyclopedic Dictionary. Moscow, 1983. 1600 p. (in Russian).
16. Becker L.S. Property rights: philosophical foundations. Cambridge, 1977. 146 p.
17. Honore A. M. Ownership. *Oxford essays in jurisprudence* / ed. A.W. Guest. Oxford, 1961. pp. 112–128.

Artem ANTONOV

postgraduate student, Kyiv International University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3876-5490>

PROPERTY RIGHTS AND OWNERSHIP AS LEGAL CATEGORIES

The existence of human society is unthinkable without a huge variety of social relations that arise between individual individuals, groups, classes, nations, etc. in connection with their existence and life activity. A special place among all social relations is given to relations related to the property sphere, which, due to objective and subjective factors, are in a dominant position over all others. The need for their regulation by legal means, taking into account the dynamics of property relations in society and the importance that property acquires in theoretical and practical terms, creates complex legal problems. Despite the importance of the regulation of property relations, researchers of theoretical and practical problems of these relations have repeatedly emphasized the fact that science has not developed uniform interpretations of the category «property» and «property right» that would fully reflect the essence of the given category. This circumstance only actualizes research devoted to property and the right to property as legal categories.

The purpose of the study is to analyze the «status» of property and property rights as legal categories. It was established that ownership should be understood in two senses: «de jure» and «de facto». «De jure» property is a legal shell (form) that mediates economic property relations for the purpose of their legal regulation. "De facto" characterizes the practical application of ownership, shows that its legal understanding is reflected in practice. If the subject owns property and has specific authority over it, then it is considered that the subject acts as the owner of the property based on the right of ownership.

Ownership, unlike ownership (which is a form), is content. The right of ownership must be defined as the right of the subject (owner), aimed at satisfying his desire to own, use and dispose of a certain thing, taking into account the interests of other persons, regulated by legal norms. The owner exercises authority at his discretion, that is, the will of the owner is based directly on the law and exists independently of the will of other subjects. The will of these subjects is not only based on the law, but also depends on the owner's will and is determined by it. This is a characteristic inherent only to the right of ownership as an absolute property right.

Keywords: property, property relations, legal category of property, property right